

El fracàs de les centrals nuclears

Qualsevol persona amb una mínima informació sobre la situació del món sap que un dels principals objectius d'un país és garantir el subministrament d'energia de forma segura, econòmica i respectuosa amb el medi ambient. Per això, les centrals atòmiques són un fracàs des del punt de vista econòmic, de seguretat i ambiental. Les centrals nuclears són rendibles només per a qui, des d'una política, ni de dreta ni d'esquerra, sinó "exterminista", es lucra ignorant l'impacte sobre la salut de les persones i sobre l'ambient. Anem punt per punt.

1- Considerant-la des del punt de vista econòmic, la generació nuclear ha estat un mal negoci per a la societat. Com assenyala el pròleg de l'informe del Worldwatch Institute sobre el progrés cap a una societat sostenible, "L'estat del món 1993", de Lester R. Brown, ed. Centre Unesco de Catalunya, "fa deu anys moltes persones consideraven que l'energia nuclear constituïa el substitut lògic dels combustibles fòssils. Però l'explosió de Txernòbil de 1986 va iniciar el camí de la fi per a aquesta indústria. En comparació amb el final dels 70 i començament dels vuitanta, època en què cada any s'iniciaven de 20 a 30 noves centrals, a finals dels noranta, la xifra amb prou feines arriba a una cada any".

Només es continuen desenvolupant programes nuclears en uns pocs estats, com el francès i menys, però també, l'espanyol, on els diners públics estan al servei de les empreses elèctriques nacionals i de les companyies multinacionals. Els presupostos generals de l'estat espanyol paguen la fabricació de combustible nuclear (ENUSA), les infraestructures d'emergència (Obres Públiques, Protecció Civil, etc.), el desmantellament de les centrals (com Vandellòs I) i la gestió dels residus radioactius (ENESA). Amb aquestes ajudes Iberdrola, SA, posem per cas, ha guanyat en l'últim exercici 65.000 mi-

lions de pessetes. A tota la resta de la CE o no es van arribar a obrir mai centrals nuclears o les estan tancant. Lògicament aquesta situació no es pot resoldre exportant la tecnologia nuclear i els residus radioactius a països del Tercer Món.

2- El nombre d'accidents de les centrals nuclears és continu. Les errades de disseny, l'envelliment del parc nuclear, la corrosió i la fatiga dels components de les plantes atòmiques i altres factors, a més d'incrementar els accidents, augmenten els costos econòmics. L'increment de costos fa que les empreses elèctriques intenten d'allargar la "vida útil" de les plantes atòmiques, la qual cosa multiplica el risc d'accidents.

La probabilitat d'un nou accident com el de Txernòbil és cada dia que passa més gran. Les estimacions actuals predeuen una xifra d'entre 15.000 i 475.000 morts per càncer a tot el món a causa de l'accident de Txernòbil. Segons el president de la República d'Ucraïna, on es trobava la central, sis anys després continua afectada la salut d'onze milions de persones. Una superfície equivalent als Països Catalans ha quedat improductiva a causa de l'enverinament radioactiu. Les autèntiques conseqüències per a la vida i el medi ambient no se sabran mai. Si es produïra un accident a la central nuclear de Cofrents, de Vandellòs o d'Ascó com el de Txernòbil, s'haurien d'evacuar els Països Catalans. Allò que la petulància dels tècnics assegurava que era impossible, ha succeït freqüentment (Txernòbil, Vandellòs, etc.). Hi ha evidències científiques que demostren que el treball a les instal·lacions nuclears, o viure'n prop, incrementa el risc de contraure càncer. En parlar de radioactivitat, qualsevol dosi és una sobredosi. L'administració no fa un seguiment dels efectes per a la població i permet que les empreses nuclears amaguen els volums de les emissions radioactives a l'exterior, o aboquen als rius re-

sidus radioactius, les aigües dels quals, són emprades per al reg i per al consum humà.

3. Amb tot i això, la raó fonamental per tancar les centrals nuclears és aturar la producció de residus radioactius. A hores d'ara, no hi ha cap solució tècnica per als residus radioactius. Pel que fa a aquesta qüestió, Lester R. Brown, en "L'estat del món", ens diu que "els governs de països que disposen de centrals nuclears han fracassat a l'hora de planificar un sistema de deposició segur dels seus residus. Actualment, el combustible radioactiu s'emmagatzema a la major part de centrals nuclears en piscines d'aigua freda, a la mateixa central. Encara ningú no ha posat un preu a la deposició segura dels residus nuclears, com a part del llegat nuclear". Soterrar els residus radioactius en formacions d'argila, sal o granit és el programa de tractaments de residus d'alta intensitat que desenvolupa el govern espanyol, amb prospeccions a Nombela (Toledo) i Salamanca. Això és, simplement, ajornar i agreujar el problema, no solucionar-lo. ¿Qui pot garantir l'estabilitat d'una massa rocosa durant els milers d'anys que hi seria un isòtop radioactiu? Pensem que el plutoni-239, la substància més perillosa coneguda, té una "vida mitjana" d'uns 24.000 anys, després dels quals es transmuta en el seu "fill" radioactiu, que durant uns 710.000 anys continua les seues emissions nocives. ¿Què sabem de l'activitat sísmica o volcànica, de les falles i fractures de la roca o les filtracions d'aigües, o, fins i tot, dels efectes de les intromissions humanes futures, per construir dipòsits i acumular-hi perillosos residus?

La producció elèctrica d'origen nuclear representa només un 5% de l'energia mundial i hem de prescindir-ne com més aviat millor. No podem augmentar la hipoteca per a la salut i el medi ambient de les generacions futures. ¿Té dret la nostra generació a deixar aquesta terrible herència a aquells que ens succeiran? Hem de desenvolupar programes de transició energètica cap a fonts netes i renovables si volem encaminar el món cap a la via adequada, com afirma el final del pròleg de "L'estat del món 1993": "El que falta constatar és si el món disposa de temps per fer els canvis que calen".

Francesc J. H. Dobón
Sal·lustià H. Gomar

Acció Ecologista Agró-La casa verda

Reivindicació de Ferran Soldevila

De la figura i de l'obra de l'historiador Ferran Soldevila Zubiburu (1894-1971), massa sovint se n'ha donat, des de certs sectors acadèmics, una imatge totalment distorta. La celebració, l'any que ve, del centenari del naixement podia ésser un ocasió única per a desfer tòpics. Epítets com "romàntic", "jocfloralesc" o "medievalista" no han fet sinó desvirtuar una aportació que fou decisiva en la configuració de la historiografia catalana contemporània. Aportació que, d'altra banda, sí que ha estat altament valorada per una bona part del públic lector i pels més destacats intel·lectuals. A títol d'exemple, recordem que Joan Fuster, a *Literatura catalana contemporània* (1971), afirma que l'obra cabdal de Soldevila, *Història de Catalunya*, és "la millor visió de conjunt del passat català que s'hagi escrit". Pierre Vilar, per la seva banda, diu d'aquest historiador: "Sovint he somrigut d'aquells qui creuen poder reprotxar a un Ferran Soldevila la seva recerca apassionada del fet diferencial que assenyala l'originalitat catalana a través de les edats. Si no hi hagués hagut fet diferencial, no hi hauria hagut fet català. I d'aquest fet català, la passió mateixa de Soldevila n'és un testimoni. Hom pot estar d'acord o no amb ell sobre aquesta o aquella tria. Hom no pot estar en desacord sobre el principi del seu mètode".

¿Per què, doncs, aquest desprestigi de l'obra de Soldevila i d'altres grans historiadors com Antoni Rovira i Virgili? ¿Per què avui un dels principals motius de crítica envers Soldevila i d'altres és precisament "el principi del seu mètode", és a dir, la construcció d'una història nacional? El fet està relacionat amb la profunda crisi d'identitat de la nostra historiografia acadèmica, que encara es troba ancorada en un provincianisme de dependència espanyola o francesa i que ha renunciat a l'anàlisi sistemàtica i global del conjunt del propi àmbit nacional.

¿Com es poden desenvolupar els estudis històrics, si no es defineix l'àmbit del nostre objecte d'anàlisi (el territori català), premissa de tota ciència?

La inclusió de Soldevila en una sola escola historiogràfica donaria una visió limitada de la seva obra, ja que partí d'uns pressupòsits noucentistes que progressivament canviaren de manera radical. Cal per tant, fer una consideració global de la seva producció i no centrarse només en la *Història de Catalunya* de l'any 1934. Tampoc no es pot menystenir la seva circumstància vital. Nascut el 1894, no va morir fins al 1971, onze anys després de Vicenç Vives, anys durant els quals va desenvolupar una intensa activitat. Revisà i amplià la seva obra principal, l'any 1963, i dirigí grans obres de síntesi com *Historia dels catalans* (1961-70) o *Un segle de vida catalana* (1961).

La defensa de la unitat del conjunt de les terres catalanes fou un element nodal de la seva proposta historiogràfica. On s'evidencià més clarament aquesta actitud fou en la *Història dels catalans*, on ja des del mateix títol insisteix en la idea d'unitat. No en va el seu objectiu, segons ell, era "contribuir des de la història a trobar l'expressió justa i plena de la nostra consciència nacional". La realització de síntesis històriques li serví per a reflexionar sobre determinades constants del nostre esdevenir col·lectiu: "Catalunya debatent-se en el dilema: o separar-se d'Espanya o dirigir Espanya". Si comparem la vigència d'aquesta explicació històrica amb altres, com ara l'existència d'una dialèctica seny-rauxa en el caràcter del poble català, no cal insistir gaire en quina és la interpretació avui superada.

Enric Pujol
Historiador